

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 10.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lal kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítóknak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

Mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataratás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálna-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata stb.) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni:

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolati egység befejezhető és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
- 7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!**
8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem

kell kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A keresztény vallás (Összesen 4 pont.)

- a) Mindenki számára (aki követi Jézust). (1 pont)
 b) Püspök, diakónus (elfogadható a presbiter is). (Elemenként 0,5 pont.)
 c) Tanító *vagy* térítő *vagy* egyházalapító. (1 pont)
 d) Elfogadja azt, mert pl. minden hatalom isteni eredetű, *vagy* a keresztény számára nem az evilági, hanem a túlvilág élet a fontos, *vagy* a bekövetkező végítélet minden hierarchiát megsemmisít, *vagy* a hívők Krisztusban mindnyájan egyek lesznek. (1 pont)

2. A középkor szellemisége (Összesen 4 pont.)

- a) skolasztika *vagy* tomizmus (1 pont)
 b) Arisztotelész (1 pont)
 c) Pl.: Az értelmet alárendeli a hitnek, *vagy* az értelem (a tudomány) a hitet szolgálja *vagy* a hit és a tudás nem mond ellent egymásnak. (1 pont)
 d) egyetem, pl.: oxfordi, bolognai, párizsi, krakkói (Elemenként 0,5 pont.)

3. A középkori Magyarország és Európa története (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Magyar történelmi esemény	Dátum	Kortárs európai esemény
I. László halála	1095	2) A clermont-i zsinat (1095)
A nándorfehérvári diadal	1456	3) Konstantinápoly török kézre kerül (1453)
A nikápolyi csata	1396	1) Az első rigómezei csata (1389)

4. A harmincéves háború (Összesen 4 pont.)

- a) 1. Bajorország választófejedelemség lett. (1 pont)
 2. A fejedelmek szuverenitást kaptak *vagy* önálló külpolitika. (1 pont)
 b) Svédország és Franciaország. (Elemenként 0,5 pont.)
 c) Csehországot (1 pont)

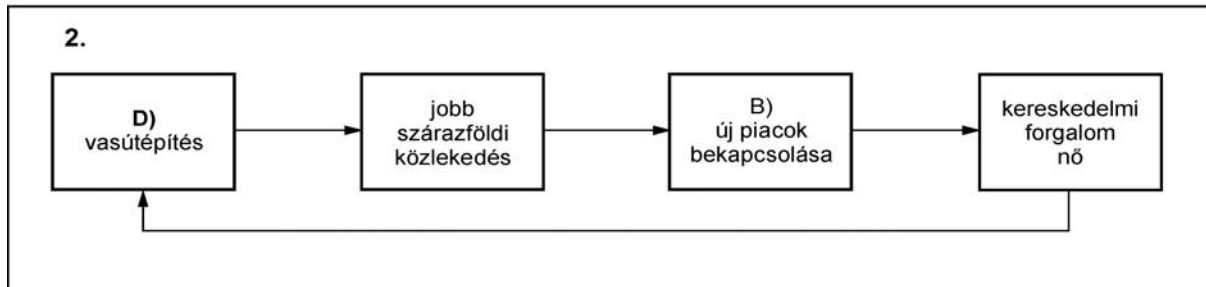
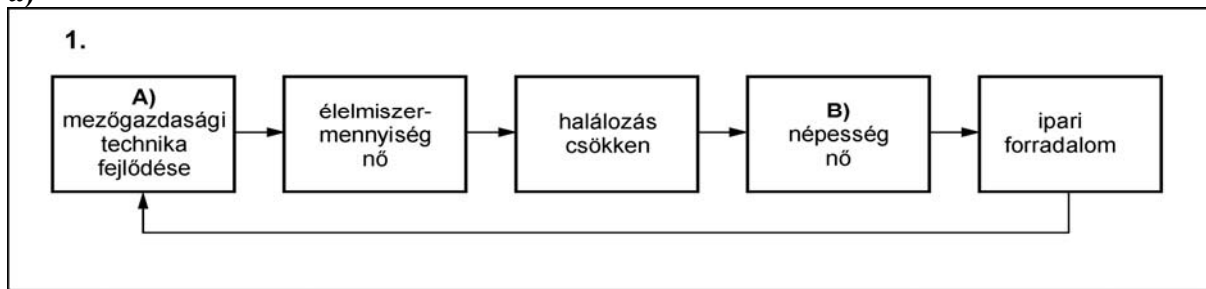
5. A Rákóczi–szabadságharc (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont.)

A szatmári béke tartalmi elemeire is utal *			A békekötés esetleges elmaradásának következményeire utal		A rendek és az udvar közötti politikai kompromisszumot hangsúlyozza/említi			Károlyi Sándor tevékenységét árulásként értelmezi	A kilátástalan nemzetközi helyzetre is utal
1	2	4	3	4	2	3	4	1	4

* A szatmári béke tartalmi elemeire is utaló oszlopokban elfogadható a (3) is.

6. Az ipari forradalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a)

b) Watt, Stephenson

(A sorrend felcserélhető – más, a korszakban a gőzgép és a gőzmozdony feltalálásában kiemelt szerepet játszó feltaláló is elfogadható.)

7. Magyarország XIX. századi története (Összesen 5 pont.)a) Pl.: jobbágykérdés *vagy* jobbágyfelszabadítás *vagy* örökváltság (0,5 pont)

b) Az önkéntes örökváltság. (1 pont)

c) Mert a jobbágyoknak nem volt pénzük az örökváltság megfizetésére (1%-uk váltotta meg magát). (1 pont)

d) Kötelező örökváltság *vagy* jobbágyfelszabadítás. (0,5 pont)e) Az 1840-es törvény alapján a jobbágy fizeti az örökváltság összegét, az 1848-as törvény szerint az állam fizet, *vagy* 1840-ben az úriszék (a földesúri igazságszolgáltatás) fennmarad, míg 1848-ban az úriszéket eltörlik, *vagy* 1840 önkéntes, 1848 kötelező örökváltság (minden jobbágyra vonatkozik). (1 pont)f) A jobbágy: mentesül a jobbágyi szolgáltatásoktól *vagy* birtokába kerül a telke; a földesúr: kártalanítás *vagy* tőkéhez jut *vagy* pénzhez jut. (Elemenként 0,5 pont.)**8. Németország története (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)**

a) Hamis

b) Hamis

c) Igaz

d) Igaz

e) Hamis

f) Hamis

9. Magyarország XX. századi határváltozásai (Összesen 5 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont.)

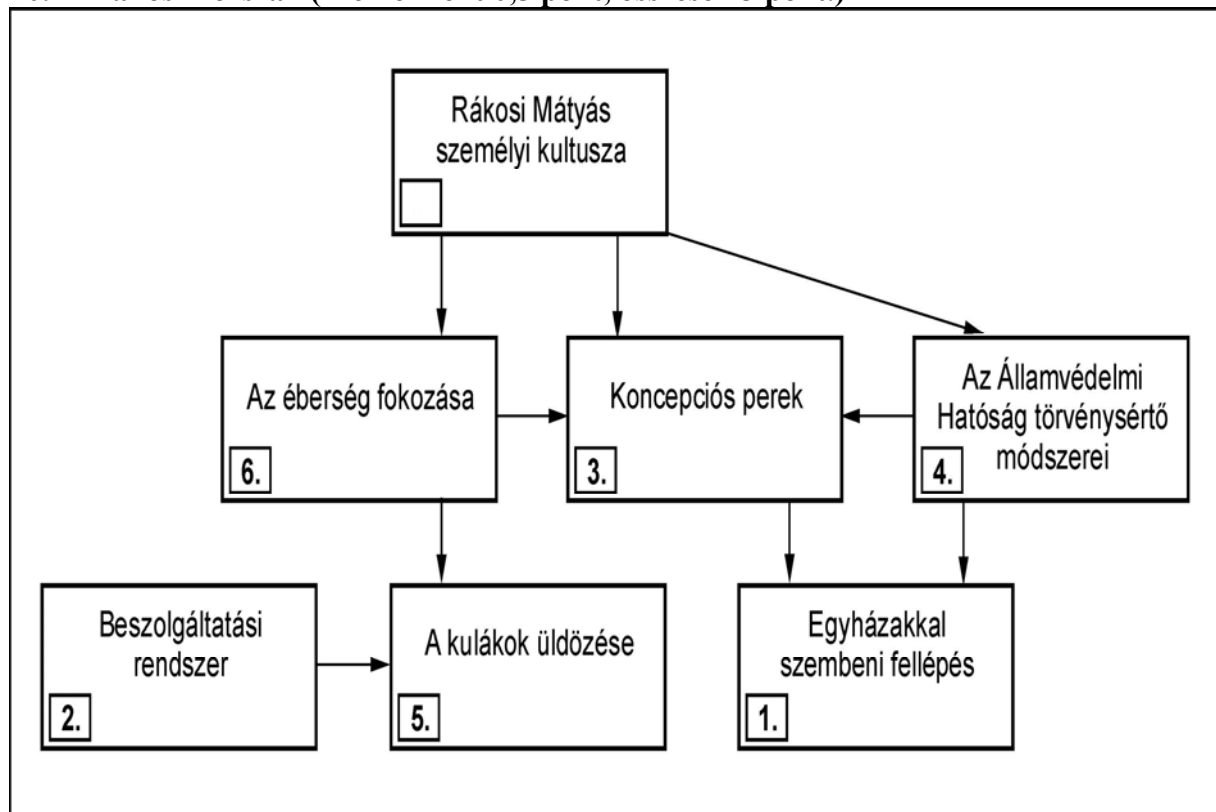
1938. november 2.	4
1940. augusztus 30.	1, 2
1941. április	3

b) Kassa: **E** Újvidék: **N** Kolozsvár: **J** Nagyvárad: **I** (Elemenként 0,5 pont.)

c) Csehszlovákia felbomlása *vagy* a német csapatok 1939. március 15-én bevonultak Prágába, *vagy* a Harmadik Birodalomhoz csatolták a maradék Csehszlovákiából létrehozott Cseh-Morva protektorátust.

Elfogadható még: (Tiso) kikiáltotta a Független Szlovák Köztársaságot (1939. március 14.). (1 pont)

10. A Rákosi-korszak (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

11. Korunk alapvető kérdései (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

a) környezetkárosítás

b)

1. fenntartható fejlődés

2. globalizáció

3. fogyasztói társadalom

4. ózónréteg

5. környezetkárosítás

12. Szociális piacgazdaság (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

a) a monopóliumok kialakulásának korlátozása *vagy* a jövedelemelosztás szabályozása *vagy* a munkaerő és a természet védelme *vagy* a minimálbér

b) szociális piacgazdaság *vagy* jóléti állam

c) Pl.: (a társadalmi) jólét (garantálása) *vagy* szociális biztonság

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A középkori egyházi élet (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó bemutatja a szerzetesrendek jellemzőit, illetve feltárja a szerzetesrendek szerepét a kor egyházi életében.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: feltárja, hogy a koldulórendek létrejötte részben válasz a XIII. században megjelenő eretnekmozgalmak megjelenésére).</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy a nyugati szerzetesség centruma a Szajna-Rajna vidéke, <i>vagy</i> a ferences rend Itáliában jött létre, <i>vagy</i> azonosítja a katolikus világ területét. Rögzíti, hogy a clunyi reformmozgalom a X. században indult a reform jegyében születő rendek – ciszterci, karthausi, premontrai stb. – a XI. század végén születtek meg, a koldulórendek a XIII. század elejére</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat: kereszténység, szerzetesrend, reform stb. illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket: kolostor, regula, krisztusi szegénység, ferences, domonkos rend, inkvizíció stb.</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti a kora középkori szerzetesi élet jellemző vonásait (kolostorok, életvitel stb.) és megállapítja, hogy a XI-XIII. század folyamán új szerzetesrendek jöttek létre.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a XI. és XII. században a ciszterciak a mezőgazdasági módszerek fejlesztésében vettek részt, <i>vagy</i> a szerzetesrendek fontos szerepet játszottak az írásbeliségben és az oktatásban és megállapítja, hogy a szerzetesrendek jelentős szerepet játszottak a gazdasági és a kulturális életben.</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó esszéjében alapvetően a szerzetesi mozgalom megújulásának problémakörére összpontosít, és feltárja a XI–XIII. századi változások okait.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a XI–XIII. században többször kísérletet tettek a szerzetesi mozgalom reformjára, és megállapítja, hogy az elvilágiasodás, a vagyon felhalmozódása az adott keretek között ismételtelen bekövetkezett.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a szerzetesrendek behálózták az</p>	0-8

	egész katolikus világot, és megállapítja, hogy jelentős szerepet játszottak a katolikus hit terjesztésében (bencések), <i>vagy</i> a fejlettebb gazdálkodási eljárások meghonosításában (ciszterciék). T Pl.: rögzíti, hogy a XIII. században a koldulórendek – ferencesek, domonkosok – a városokban telepedtek meg, és megállapítja, hogy tevékenységüket a tömegek körében fejtették ki.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Az Oszmán Birodalom katonai rendszere (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az Oszmán Birodalom katonai rendszerét mutatja be. A válasz lényegre törően elemzi az oszmán katonai szervezet felépítését és működését. Az elemzés feltárja a birodalom gazdasági és társadalmi jellemzői és a katonai felépítés közötti összefüggéseket (pl.: a despotikus rendszer és a szolgálati birtokok <i>vagy</i> a katonai felépítés és a hódítási kényszer összefüggéseit). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat von le.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: rögzíti, hogy a Török Birodalom a XIV. század elején jött létre, 1350 után lépett a török haderő európai földre, 1453-ban foglalta el Bizáncot, és hogy az Oszmán Birodalom Anatóliában jön létre, a birodalom két részből – Anatólia, Rumélia – állt, két irányban tört előre.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: birodalom, hódítás, gazdasági és társadalmi háttér, hadszervezet stb. T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szókincset: szultán, szpáhi, janicsár, gyermekadó, szolgálati birtok (tímár), pasa, bég stb.	0-6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: bemutatja a birodalom haderejének két meghatározó részét – a szpáhikat és a janicsárokat és megállapítja, hogy a kiképzés, a fegyvernemek aránya révén a török haderő a korszakban erős és modern	0-10

	<p>hadseregnek számított.</p> <p>T Pl.: rögzíti a török hadsereg technikai (tüzérség, flotta, janicsárok fegyverzete stb.) jellemzőit, és megállapítja, hogy az oszmán haderő a XVI. században felszereltség tekintetében sem maradt el az európai hadseregtől.</p> <p>T Pl.: bemutatja a birodalomépítés fázisait, és megállapítja, hogy ebben a hadsereg felépítésének (szpáhi rendszer) meghatározó szerepe volt.</p> <p>T Pl.: bemutatja a török birodalom irányításának sajátos vonásait (erős centralizáció, a szultán korlátlan hatalma, rendezett adóügyek stb.), és megállapítja, hogy ez biztosította a hadsereg fenntartásának lehetőségét.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó esszéjében alapvetően a török birodalom katonai felépítését jellemzi, s feltárja ennek okait és következményeit.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy az Oszmán Birodalom kialakulásakor Bizánc már elvesztette nagyhatalmi állását, <i>vagy</i> hogy a balkáni és a kis-ázsiai államok pedig egymás ellen harcoltak, s megállapítja, hogy ez a kedvező geopolitikai helyzet jelentős mértékben hozzájárult a birodalom megerősödéséhez.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a török hadsereg fegyelmezett és állandó hadsereggel állt szemben a széttagolt vagy rendi jellegű államokkal, s megállapítja, hogy a despotikus rendszer aránytalanul kedvezőbb lehetőségeket teremtett az erőknek a hadsereg szolgálatába állítására.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az Oszmán Birodalom az iszlám talaján állt, s megállapítja, hogy a hadsereg szellemét jelentősen növelte a vallási küldetéstudat is <i>vagy</i> a hadsereg (pl. janicsárok) vallásos nevelése.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy az Oszmán Birodalomban a korlátlan hatalmú uralkodó a származástól függetlenül emelte fel a katonai vezetőréteget, s megállapítja, hogy így azok teljes mértékben tőle függtek, s feltétlenül végrehajtották utasításait.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. Az első világháború lezárása (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó esszéjében a nagyhatalmak béketárgyalások kapcsán megmutatkozó érdekellentéteit mutatja be és elemzi. Az elemzés feltárja a különböző nagyhatalmi elképzeléseket és érdekeket (pl.: a gyarmatokra, illetve a Távol-Keletre összpontosító angol és amerikai magatartás lehetőséget adott a francia elképzelések megvalósítására).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: rögzíti a nagyhatalmak és az utódállamok területi igényeit, a fontosabb területi változásokat, a béketárgyalások helyszínét, és hogy a békejavaslatok már 1918 januárjában megfogalmazódtak, <i>vagy</i> a német katonai vereséggel – 1918. november – kezdetüket vehették a tárgyalások, <i>vagy</i> a versailles-i megnyitó 1919 januárjában volt.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat: béketárgyalás, békeajánlat, nemzet, gazdasági és katonai kérdések stb., illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket: diktátum, jóvátétel, revízió, önrendelkezés, nemzeti elv, annexió stb.	0-4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: feltárja a nagyhatalmaknak a vesztesékekkel kötendő békével kapcsolatos álláspontjait (jóvátétel és mértéke, a békekötés elvei stb.) és megállapítja, hogy ellentétek feszülnek a nagyhatalmi elképzelések között. T Pl.: rögzíti a békekötés területi vonatkozásait, és megállapítja, hogy a területi rendezés nem a meghirdetett elvek (történelmi, etnikai), hanem hatalmi szempontok (pl. Franciaország biztonsága és az utódállamok igényei) alapján történt.	0-6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a nagyhatalmak érdekeinek ütközését mutatja be a béketárgyalások előkészítése és lebonyolítása időszakában.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Wilson elnök programja kárpótlás és annexió nélküli béke volt, és megállapítja, hogy ennek pacifista szelleme a kollektív biztonságot (végső soron egy következő háború elkerülését) jelentette, <i>vagy</i> megállapítja, hogy Wilson programjának elutasítása miatt az amerikaiak kivonultak a tárgyalásokról, s ez növelte a franciák mozgásterét.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a francia és az angol érdekek Németország meggyengítése és a háborús veszteségek kárpótlása volt, és megállapítja, hogy ez vezetett a Németország számára szigorú béke megszületéséhez, <i>vagy</i> rögzíti, hogy elsősorban a franciák (Clemenceau) ragaszkodtak Németország meggyengítéséhez (védelmi övezet kialakítása, jóvátétel, lefegyverzés), és megállapítja, hogy a mérsékeltebb angolok (Lloyd George) a gyarmati igények későbbi francia támogatásában bízva álltak melléjük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Keynes már a tárgyalások időpontjában felhívta a figyelmet arra, hogy a diktátum katonai, területi és főleg gazdasági intézkedései revanshoz fognak vezetni, és megállapítja, hogy a jóvátétel nem pusztán a győztesek kárpótlását, hanem a német gazdasági potenciál meggyengítését szolgálta.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. feladat: A gyarmati rendszer felbomlása (hosszú)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a gyarmati rendszer felbomlásának körülményeit mutatja be a II. világháborút követő két évtizedben (1945 és 1966 között).</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be az eltérő kortárs állásfoglalásokat, véleményeket és nézőpontokat.</p> <p>Az elemzés feltárja a II. világháború utáni nemzetközi viszonyok alakulása és a gyarmati rendszer fölbomlása közötti összefüggéseket (pl.: az Amerikai Egyesült Államok vezető szerepe és a gyarmati rendszer felbomlása közötti összefüggést).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a gyarmati rendszer felbomlásának térbeli sajátosságait (pl.: India, Kína, Indokína), és hogy a független állammá váló gyarmatok mely nagyhatalmak fennhatósága alá tartoztak, <i>vagy</i> bemutatja, hogy az egyes időszakokban mely gyarmatok váltak független államokká.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat: gyarmatosítás, gyarmati rendszer, állam, függetlenség, egyenjogúság, alapvető szabadságjogok, önrendelkezési jog stb.</p> <p>T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szóincset: Egyesült Nemzetek Szervezete, Brit Nemzetközösség, erőszakmentesség, gyarmati felszabadító háború, harmadik világ, bandungi konferencia stb.</p>	0-6
Források alkalmazása	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található ismeretelemeket, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti Franklin Delano Roosevelt álláspontját az Amerikai Egyesült Államok követendő politikájáról, és megállapítja, hogy a politikus véleménye szerint a gyarmati rendszer felbomlása elkerülhetetlen volt.</p> <p>T Pl.: rögzíti az Egyesült Nemzetek Szervezetének jelentőségét a gyarmati rendszer felbomlásának folyamatában, és megállapítja, hogy az ENSZ határozataival alapvető szerepet játszott a szuverén államok megszületésének folyamatában.</p> <p>T Pl.: bemutatja Gandhi szeretetfilozófián alapuló politikáját, és megállapítja, hogy Gandhi az erőszakmentes mozgalom révén igyekezett engedményekre kényszeríteni a briteket, <i>vagy</i> megkísérelte egyben tartani a különböző népekhez, vallásokhoz tartozó Indiát, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a gyarmatokon az őslakók nyomorban és kiszolgáltatottan éltek, míg a gyarmatosítók kiváltságokat élveztek, és megállapítja, hogy a felszabadító mozgalmak során társadalmi ellentétek is a felszínre törtek.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az 1945 és 1966 közötti időszakban a fegyveres konfliktusok is jellemzőek voltak a gyarmati felszabadító mozgalmakban, és megállapítja, hogy a nagyhatalmaknak és a helyi viszonyoknak volt döntő szerepe a felszabadulás módjában, <i>vagy</i> összehasonlítja Roosevelttel amerikai és Dzsavaharlal Nehru értelmezését a gyarmati</p>	0-10

	rendszeréről és az Egyesült Államok által képviselt politikáról és megállapítja, hogy Nehru értékelése az Egyesült Államok piaci érdekeit és a félgymati helyzet közötti különbségeket állítja a középpontba.	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a gyarmati rendszer felbomlásának folyamatát, annak okait és körülményeit tárja föl.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az amerikai elnök a világ biztonságának egyik elemeként értelmezte a gyarmatok helyzetének rendezését, és megállapítja, hogy Roosevelttel a folyamatot az Egyesült Államok gazdasági érdekeivel is megegyezőnek tartotta.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az 1940-es években az ázsiai gyarmatok gazdaságilag megerősödtek, és megállapítja, hogy az ennek következtében létrejött társadalmi fejlődés jelentős szerepet játszott a függetlenség kivívásában, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a világháborút követően általánossá váltak az emberi szabadságjogok és a függetlenség elve, és megállapítja, hogy ez is bátorítást adott a gyarmati felszabadító mozgalmaknak.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy 1945 után a Szovjetunió világhatalommá vált, és megállapítja, hogy a Szovjetunió tevékeny szerepet játszott a gyarmati rendszer felbomlásában.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy a II. világháborút követően az európai gyarmattartó hatalmak (Nagy-Britannia, Franciaország, Hollandia) meggyengültek, és megállapítja, hogy nem volt erejük a gyarmati rendszer további fenntartására.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg. A tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Bethlen Gábor külpolitikája (rövid)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja Bethlen Gábor külpolitikáját, és feltárja az országegyesítés korlátait. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. feltárja, hogy Erdély a magyar rendi jogok fenntartásában fontos szerepet játszott <i>vagy</i> jól használja ki a nemzetközi helyzet alakulását Erdély érdekében).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: megállapítja, hogy Bethlen Gábor 1613–29 között volt Erdély fejedelme, és uralkodásának idején kezdődött a harmincéves háború (1618–1648), és rögzíti a három részre szakadt Magyarország (királyi Magyarország, hódoltság, Erdély) elhelyezkedését.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (központosítás, rendiség, vallásszabadság stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (végvár, protestáns, nádor stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy Bethlen békés politikára törekedett a törökkel, de meg akarta akadályozni a török további terjeszkedését és megállapítja, hogy az országegyesítést a fennálló erőviszonyok miatt lehetetlennek tartotta. T Pl.: rögzíti, hogy Bethlen a Habsburgokkal szemben megvédte a magyar rendi jogokat, bár a rendek csak részben támogatták, és megállapítja, hogy a nikolsburgi béke reális kompromisszum volt.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó alapvetően Bethlen külpolitikájára összpontosít, és feltárja ennek mozgatórugóit. T Pl.: rögzíti, hogy a török kiűzése az adott korszakban lehetetlennek tűnt, és megállapítja, hogy ezért Bethlen erre kísérletet sem tett, <i>vagy</i> rögzíti, hogy Bethlen megszerezte a török támogatását és megállapítja, hogy ez teremtett lehetőséget nyugati politikája számára. T Pl.: rögzíti, hogy súlyos konfliktus feszült a királyi Magyarországon a rendek és a katolikus ellenreformáció, valamint a Habsburg-központosítás és a protestantizmus között, és megállapítja, hogy Bethlen az előbbieket támogatására avatkozott be a harmincéves háborúba. T Pl.: rögzíti, hogy az erdélyi fejedelmek külpolitikai mozgástere meglehetősen szűk volt, és megállapítja, hogy Bethlen ennek ellenére ért el jelentős eredményeket.	0–8

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. A XVI. századi magyar gazdaság (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a XVI. századi magyar gazdaság jellemzőit, és elemzi az országot ért külső hatások szerepét. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. feltárja, hogy az árforradalom növelte a mezőgazdasági árakat, ami fellendítette a magyar agrárexportot).	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: megállapítja, hogy az ország a korszakban három részre szakadt, <i>vagy</i> az Oszmán és a Habsburg Birodalom ütközőzónájába került, <i>vagy</i> elhelyezi a fontosabb kereskedelmi útvonalakat. Rögzíti, hogy a török hódítás és az árforradalom a XVI. század folyamán zajlott le, <i>vagy</i> rögzíti a várháborúk időszakát (1441–56) és a drinápolyi béke időpontját (1568).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: külkereskedelem, export, gazdasági konjunktúra stb. T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szókincset: marhakereskedelem, külkereskedelmi mérleg, tőzsér, hódoltság stb.	0-6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy az ország három részre szakadt, és megállapítja, hogy a háborúk kedvezőtlen hatással voltak a gazdasági életre, de a kereskedelmi kapcsolatok megmaradtak; T Pl.: rögzíti, hogy a szarvasmarha vált a legfontosabb exportcikké és megállapítja, hogy a hódoltság nem akadályozta ezt a tevékenységet. T Pl.: rögzíti, hogy a mezőgazdasági cikkek ára emelkedett, és megállapítja, hogy ez ösztönzőleg hatott a mezőgazdasági kivitelre; T Pl.: rögzíti, hogy az ország behozatalát zömmel iparcikkek, kivitelét pedig mezőgazdasági termékek, valamint nemesfémek tették ki, s megállapítja, hogy ennek ellenére a külkereskedelmi mérleg pozitív volt.	0-10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a magyar gazdaságra ható tényezőket tárja fel és elemzi.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a XVI. században bontakozott ki az árforradalom, és megállapítja, hogy ez kedvező lehetőségeket biztosított az agrárexport révén a magyar gazdaság számára.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a magyar nemesfémbányászat az elvizesedés miatt tért vesztett, és megállapítja, hogy más fémek (pl. réz) révén a fémkivitel továbbra is jelentős tétel maradt.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a várháborúk időszaka komoly pusztításokkal járt, és megállapítja, hogy a drinápolyi béke teremtette viszonylagos nyugalom a gazdaság részleges regenerálódását tette lehetővé.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a háborúk a népesség jelentős pusztulásával jártak, és megállapítja, hogy ez jelentősen rontott a magyar gazdaság helyzetén <i>vagy</i> rögzíti, hogy a magyar külkereskedelmi mérleg elmaradott gazdaságra utal, és megállapítja, hogy az ország ebből a korszakban nem tudott kilépni.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

19. A tömegkultúra új jelenségei Magyarországon (rövid)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó bemutatja a tömegkultúra új jelenségeit, és feltárja annak társadalmi és technikai összefüggéseit.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: a szabadidő megnövekedett jelentősége és a technikai fejlődés adta lehetőségek teremtették meg az új kulturális formákat).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy a vizsgált jelenségek a XIX. és XX. század fordulóján, az Osztrák–Magyar Monarchiához tartozó Magyarországon, a második ipari forradalom következményeként léptek fel.</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (iparosodás, középosztály, szabadidő, sport, üdülés, divat stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (sportklub, filmszínház, kávéház, bulvársajtó stb.).</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a tömegkultúrát új technikai eszközök is (vasút, autó, film stb.) jellemzik, és megállapítja, hogy ez komoly ipari fejlődést feltételez.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy új szórakozóhelyek nyíltak, megjelent az üdülés, a tömegsport, a bulvársajtó, és megállapítja, hogy ennek a megnövekedett szabadidő az egyik oka.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a századfordulós Magyarország tömegkultúrájának jelenségeire összpontosít, és feltárja a változás okait.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a korban zajlott a második ipari forradalom, és megállapítja, hogy ennek új iparágai tették lehetővé az új technikák és tömegtermékek elterjedését.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy új társadalmi csoportok (középosztály, kispolgárság, munkásság) több szabadidővel és pénzzel rendelkeztek, és megállapítja, hogy ezen csoportok igényeinek kiszolgálására épült ki a szórakoztatóipar.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a változások elsősorban Budapestre és néhány nagyobb városra voltak jellemzők, és megállapítja, hogy e változások szinte időbeli szinkronban zajlottak a nyugat-európai folyamatokkal, és ez is jele volt Magyarország felzárkózásának.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. Ausztria és Magyarország közjogi viszonyának alakulása (hosszú)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a két ország közjogi viszonyának alakulását ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a közjogi viszony alakulását és konfliktusait.</p> <p>Az elemzés feltárja a közjogi konfliktus eredetét és okait (pl. a birodalom egységének és Magyarország alkotmányos különállásának összeegyeztetési kísérletei).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a XVIII–XIX. században Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, és rögzíti az Ausztria és Magyarország közötti legfontosabb dokumentumok megszületésének idejét (pl.: 1723, 1848 áprilisa, 1849 márciusa, 1849 áprilisa).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat: alkotmány, felelős kormány, forradalom stb.</p> <p>T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szókincset: Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények, oktrojált alkotmány, leirat stb.</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Pragmatica Sanctio közös öröklődést ír elő, és megállapítja, hogy ebből a had- és külügyek közös intézése is következett.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a reformellenzék alkotmányos monarchiát és felelős kormányzást követelt, és megállapítja, hogy ez nem jelentett kiválási szándékot a birodalomból.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az áprilisi törvényekkel teljesült a felelős kormány és az alkotmányosság, de megoldatlan maradt a had-, a kül- és a pénzügy kérdése, és megállapítja, hogy ezek a viszony kiéleződéséhez, konfliktushoz.(fegyveres) vezettek.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a szabadságharc során a bécsi kormányzat már az 1848 előttinél is korlátozottabb önállóságot kívánt biztosítani csak Magyarországnak (olmützi alkotmány), és megállapítja, hogy ez a döntő oka a magyar függetlenség kimondásának.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a két ország közjogi viszonyát jellemzi, és feltárja a konfliktus forrásait.</p> <p>T Pl.: bemutatja a közjogi viszony (Ausztria és Magyarország viszonyának) alakulását a XVIII. században, és megállapítja, hogy az uralkodói gyakorlat eltért a törvények szellemétől, <i>vagy</i> megállapítja, hogy a közjogi viszony értelmezése a mindenkori politikai erőviszonyoktól is függött.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az alkotmányosság elve a reformellenzék programjának központi eleme volt, és megállapítja, hogy ez a közjogi viszony újbóli rendezését (átalakítását) is megkövetelte.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Habsburgok a birodalom egységének fenntartására törekedtek, és megállapítja, hogy a nemzetközi erőviszonyok a dinasztianak kedveztek.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a konfliktus kiéleződött és szakításhoz vezetett a forradalom és szabadságharc során, és megállapítja, hogy az álláspontok radikalizálódása nem jelentett megoldást, <i>vagy</i> megállapítja, hogy a szabadságharc során az ellentét egyre inkább elmélyült.</p>	0–12

	T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. feladat: A politikai antiszemitizmus Magyarországon (rövid)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja az 1920-as évek Magyarországon jelentkező politikai antiszemitizmus jellegzetességeit, illetve kitér a változatokra is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. feltárja, hogy a politikai antiszemitizmus 1920-ban a kormányzati politika szintjén is megjelent).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a felerősödő antiszemitizmusra ható jelenségek időpontjait (pl.: I. világháború, polgári forradalom, Tanácsköztársaság, trianoni béke), és utal a magyar zsidóság elhelyezkedésének települési viszonyaira.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (Horthy-korszak, ellenforradalmi rendszer, ideológia, antiszemitizmus, törvény stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (numerus clausus, arányszám, szélsőjobboldal, fajvédelem stb.).	0-4
Források alkalmazása	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti az 1920:XXV. (numerus clausus) törvény alapvető rendelkezéseit, és megállapítja, hogy a rendelkezés a zsidóság visszaszorítását célozta a felsőoktatásban. T Pl.: rögzíti az 1920:XXV. (numerus clausus) törvény vitájában elhangzó kétféle vélemény (<i>Ugron Gábor és Prohászka Ottokár álláspontja</i>) jellemzőit, és feltárja a két álláspont közötti különbségeket, vagy rögzíti a numerus clausus 1928-as módosításának jellemzőit, és megállapítja, hogy a kormányzati politika tompított annak antiszemita jellegén.	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó alapvetően az 1920-as évek Magyarországon jelentkező politikai antiszemitizmus jellegzetességeit mutatja be, és kitér az antiszemitizmus változataira is. T Pl.: rögzíti, hogy a numerus clausus a polgári forradalom, a Tanácsköztársaság bukása és a trianoni békét követően született, és megállapítja, hogy a törvény keletkezésében szerepe van az ezen eseményeket követő gazdasági és társadalmi folyamatoknak. T Pl.: bemutatja Gömbös Gyula fajvédő felfogásának alapelemeit, és megállapítja, hogy a politikus radikálisan vissza akarja szorítani a zsidóság politikai, gazdasági szerepét. T Pl.: rögzíti, hogy az 1920-as években gazdasági és politikai konszolidáció zajlott le, és megállapítja, hogy ez is hozzájárult az antiszemitizmus átmeneti mérséklődéséhez.	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos helyesírási vagy nyelvhelyességi hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. A kommunista diktatúra (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a kommunisták magyarországi hatalomátvételének lépéseit mutatja be. A válasz a II. világháború utáni magyarországi kényszerpálya elemzésére koncentrál. Elemzésében feltárja az ún. koalíciós évek bel- és külpolitikai eseményei közötti összefüggéseket (pl. a hidegháború, a szovjet megszállás és a kommunisták magyarországi térnyerésére közötti összefüggések). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: rögzíti, hogy 1945 után bontakozott ki a szovjet típusú rendszer kiépítése, vagy 1947-től kibontakozott a hidegháború, és Magyarország a szovjet érdekszférába vagy a vasfüggöny mögé került.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: érdekszféra, koalíció, kommunista, megszállás, szuverenitás stb. T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szókincset: Szövetséges Ellenőrző Bizottság, hidegháború, „szalámi taktika”, „kék cédulás” választások stb.	0–6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: bemutatja az ún. koalíciós időszak legfontosabb kül- és belpolitikai eseményeit, és megállapítja, hogy a szovjet megszállók – egy néhány éves átmeneti időszak után – kikényszerítették a kommunisták hatalomra kerülését az országban. T Pl.: elemzi az 1945-ös és az 1947-es választási eredmények segítségével a választói akarat megnyilvánulását, és megállapítja, hogy a választók túlnyomó többsége mindkétszer a demokratikus pártokra szavazott, és elutasította a kommunista típusú „népi demokrácia” ígérését. T Pl.: bemutatja milyen módszereket alkalmaztak a kommunisták a hatalomátvétel előkészítésekor (pl.: kék cédulás választás), és megállapítja, hogy a kommunisták törvénytelen eszközöket is igénybe vettek a politikai ellenfeleikkel való leszámolásra. T Pl.: utal a külpolitikai eseményekre (szovjetek általi felszabadítás és megszállás, a párizsi békeszerződés megkötése), és megállapítja, hogy a szovjet megszállás fennmaradt, és ez megpecsételte a demokratikus pártok, illetve a magyarországi demokrácia sorsát.	0–10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a kommunisták szovjet segítséggel történő hatalomra kerülését mutatja be.</p> <p>T Pl.: ismerteti a koalíciós kormányzás okait (pl.: nemzetközi körülmények, az ország háború utáni helyzete, az együttműködés külső és belső kényszere a parlamenti többség Kisgazdapárt általi megszerzése ellenére, szovjet megszállás, a béketárgyalásokon való kedvező feltételek elérésének reménye), és megállapítja, hogy a szovjet megszállási övezetbe való kerülés egyértelműen meghatározta a magyar belpolitika alakulását is.</p> <p>T Pl.: utal a kommunista párt kormányzati szerepére (pl. belügy: Nagy Imre, Rajk László, közlekedési tárca: Gerő Ernő, Gazdasági Főtanács: Vas Zoltán), és megállapítja, hogy a kommunisták szovjet segítséggel a kezdetektől kezükben tartották a stratégiai pozíciókat.</p> <p>T Pl.: bemutatja az ún. „szalámi taktika” eredményeit (Nagy Ferenc lemondatása, Kovács Béla letartóztatása, az FKGP felbomlasztása, a Magyar Függetlenségi Népfront létrehozása), és megállapítja, hogy 1947/48-ra a kommunistáknak sikerült leszámolniuk minden politikai ellenfelükkel.</p> <p>T Pl.: utal a nem kommunista pártoknak a demokrácia fenntartására tett sikertelen kísérleteire (pl. az arányosítás követelése, a koalíció felmondásának felmerülése), és megállapítja, hogy a szovjet katonai jelenlét, illetve a hidegháborús világpolitikai helyzet lehetetlenné tették a kommunisták hatalomátvételének megakadályozását.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16